

ЧЕТВЪРТА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО БИОЕТИКА И БИОПРАВО „БИОЕТИКА И БИОПРАВО – МОДЕРНИ ПРАКТИКИ И ПОЛИТИКИ НА БЪДЕЩЕТО“

21-22.10.2016 Г., София

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ, I-ВИ КОРПУС, 409 АУДИТОРИЯ

РЕЗЮМЕТА

21 ОКТОМВРИ 2016 г.

9:30 – 10:50 ч. РЕГУЛАЦИИ НА ДИСТАНЦИЯТА

Биоетични и медикоправни аспекти на телемедицината

Мария Петрова, Европейски институт по медицинско право, здравен мениджмънт и обществено здраве

Телемедицината е част от бъдещето развитие на медицина като наука и практика. С навлизането на все по-модерни технологии човечеството е изправено пред редица въпроси касаещи етичните и правни норми на този прогрес. В настоящият доклад се разглеждат основни биоетични и правни аспекти на дистанционното консултиране, диагностициране и лечение. Правата и задълженията както на медицинските специалисти, така и на пациентите.

Медицинската услуга в епохата на Интернет технологиите

гл. ас. д-р Мария Радева, Русенски университет „Ангел Кънчев“

В последните години лекари, доставчици на здравни услуги, учени използват модерни телекомуникационни и компютърни технологии за предоставяне на медицински услуги. В последните години се наблюдава бързо развитие на телемедицината. Това е отрасъл на медицината, при който се използват телекомуникационни и компютърни технологии за оказването на медицинска помощ и други здравни услуги, там където е необходимо. Посредством информационните технологии лекарите, в „реално време“ могат да виждат и чуват своите пациенти, да поставят диагнози и предписват лечение, независимо къде се намират. И в българската on-line среда съществуват сайтове, предлагащи бърза връзка с необходимия специалист, както и извършването на диагностични медицински услуги. Развитието на информационните технологии водят до неизбежна промяна в отношението – лекар пациент, в начините и средствата за предоставянето на медицинските услуги. Готово ли е националното законодателство да даде адекватен отговор на предизвикателствата, които поставят информационните технологии, навлизайки на територията на лечебните заведения?

Медицинските социални мрежи, като модерни практики в бъдещето – биоетични и правни аспекти

Александра Цветкова, Фондация „Либре“

адв. д-р Мария Петрова, Европейски институт по медицинско право, здравен мениджмънт и обществено здраве

Медицинските социалните мрежи и електронни устройства все по-често намират място в ежедневието ни. Това поражда редица биоетични и правни въпроси. Лицата, който ползват медицински социални мрежи и електронни устройства са едновременно пациенти и потребители. Електронните устройства събират и обработват чувствителна здравна информация, консултират пациента без той да е достатъчно запознат до кого достига тази информация и на каква експертиза биват изградени констатациите. Настоящият доклад цели да разгледа именно породените от развитието на медицинските социални мрежи биоетични и правни въпроси.

11:10 – 13:00 ч. ПОЛИТИКИ ОТ БЪДЕЩЕТО: НЕВРОЕТИКА И НЕВРОПРАВО; РОБОЕТИКА И РОБОПРАВО

Морално невроподобрение – биоетичен поглед

ас. Атанас Анов, катедра „Общественоздравни науки“, Медицински Университет – Плевен

Развитието на медицинските технологии и на фармацевцията създава нови моралните проблеми от началото на 20 век. Началото на 21 век не е по-различно. Нещо повече, технологичният напредък прескочи традиционното си поле и навлезе в полето на социалното взаимодействие. Различните медико-фармакологични технологии стават все по-достъпни за потребителя на дигиталния пазар. Настоящият доклад има за цел да представи моралното невроподобрение като биоетичен проблем. За целта ще бъде (1) представено какво представлява невроетиката; (2) какви предизвикателства създава моралното невро-подобряване: ограничения на свободата и автономността и „засечки“ в неговото изпълнение; (3) представяне на някои съображения относно технологиите за мозъчно стимулиране (tDCS) и транскраниална магнитна стимулация (TMS) – опит за обсъждане на тяхното влияние върху популациите и медицинските специалисти.

Алгоритми и технологии – бъдещето на новороденото

Александър Бандеров, магистър по интегративна биоетика, СУ “Св. Климент Охридски”

Текстът се спира върху бъдещето на новороденото, етичните и психичните проблеми, които технологиите за асистирана репродукция и невробиологични подобрения. По-конкретно това са темите за провалът на тези технологии, Желанието на майката да използва такива средства и вероятните бъдещи проявления на различни психични проблеми (аутизъм, психоза) у новороденото породени от използването на технологиите. С помощта на психоанализата ще се разгледат възможните решения и една по-различна гледна точка върху почти неизбежния проблем с все по-растящата употреба и все още предстояща употреба на този тип технологии.

Права на роботите – илюзии и реалност. Новата проекторезолюция на Европейския парламент

д-р Стоян Ставру, ФРП, НБУ, Професионален правен сайт “Предизвикай правото!”

Докладът е посветен на въпросите поставени от обявения на 31 май 2016 г. проект за доклад за препоръки до Европейската комисия относно гражданскоправните правила на роботиката на Комисията по правни въпроси към Европейския парламент, в който се предлага роботите да бъдат признати за „електронни лица“ със „специфични права и отговорности“. Могат ли роботите да имат права и защо им са? Каква би била хартата на правата на робота?

Трансплантацията на глава – философски, етически и правни предизвикателства

доц. д-р Ася Паскалева, Български център по биоетика

Докладът анализира безпрецедентните философски, етически и правни предизвикателства породени от намерението на италианския хирург д-р Серджо Канаверо и неговия китайски колега д-р Рен да направят първата трансплантация на човешка глава до края на 2017 год. Специално внимание се отделя на философските проблеми свързани с идентичността на аза (кой ще е човекът, които би станал от операционната маса при една успешна трансплантация на глава), каква е правната и морална отговорност на лекарите при подобни рискови експериментални процедури и как би се третирали трансплантацията на глава от международните конвенции и законодателство.

14:00-16:00 ч. МОДЕРНИ ПРАКТИКИ И РЕГУЛАЦИИ

Социални и етически аспекти на генното инженерство: “дизайнерски” бебета

Аглия Денкова, магистрант, СУ “Св. Климент Охридски”, МП „Интегративна биоетика“

В ерата на технологичния прогрес биоетиката е поставена пред постоянни предизвикателства. Това се дължи на факта, че фокусът на науката се изменя – нейна цел е вече не толкова подчиняването, а преобразуването на

природата. Такава трансформация на естественото представляват генното инженерство и „производството“ на бебета. Изследвайки нещо толкова фундаментално, каквото е създаването на човешки живот, е необходимо да се приложи интердисциплинарен подход, съчетаващ в себе си полетата на етиката, философията, религията, икономиката и др. Само чрез такъв метод на разглеждане може да се онагледят нуждата от строго регулиране на подобна евгенична практика.

Пол и морално репродуктивно поведение в контекста на дородовите генетични изследвания в женската консултация

д-р Любослава Костова, Секция „Етически изследвания“, ИИОЗ–БАН

Идеята на настоящата статия е отчете значението на категориите „пол“ и „морално репродуктивно поведение“ в контекста на практиката на пренатална диагностика, както и степента информираност относно същата по време на посещенията на родителите, в частност на бъдещата майка на т.нар. „женска консултация“, когато предложението за извършването на тези изследвания се отправя към тях.

Конкретната цел на статията е да анализира процеса на взимане на решение на родителите от гледна точка на степента на автономия и информираност относно предлаганите процедури.

Модерни практики в областта на асистираната репродукция

адв. д-р Марияна Караджова, Женевски университет, Швейцария

Швейцария е сред държавите, които не признават анонимността на донорите. Защо? Какви са правните и социални аргументи за това решение? Какво е историческото развитие на правото на детето да знае своя произход в Швейцария? Има ли прилика и разлика с правото на детето да знае произхода си при осиновяване и в случаите на АРТ? Как е уредена процедурата и какви са критериите, за да може детето да търси биологичния си произход? Каква законодателна перспектива би имало при донорство на яйцеклетка и в случаите на заместващо майчинство?

Прогноза и поведение при деца, родени на границата на жизнеспособността (22-24 г.с.)

д-р Бояна Петкова

22 ОКТОМВРИ 2016 г.

9:00 – 10:50 ч. МОДЕРНИ ПРАКТИКИ. МОДЕРНИ ДЕЛИКТИ

От уязвимост към равнопоставеност: (не)възможността за участие в биомедицински изследвания на лица, лишени от свобода като етично и правно предизвикателство

Кристиян Христов, магистрант, СУ „Св. Климент Охридски“, МП „Интегративна биоетика“

Докладът разглежда биомедицинските изследвания, и в частност тези със затворници, като фундаментална част от полето на биоетиката, очертавайки типичните линии на напрежение за този тип проблеми. Една от същностните линии на напрежение е тази на зачитането на индивидуалния избор и на колективната идентичност, която се откроява с особена сила при съвременните медицински изследвания в затворническа среда. Очертани са линии на напрежение в зората на биомедицинските изследвания върху затворнически лица и съвременните проявления на тези дилеми чрез интерпретацията на конкретни случаи в Гватемала и Китай.

Политики и протоколи за поведение при настъпване на нежелано събитие при оказване на медицинска помощ

адв. Мария Шаркова, Хюбърт Хъмфри, Комисия Фулбрайт

Докладът разглежда новите тенденции при извършването на анализ и комуникация с пациента при настъпване на нежелани събития, свързани с лечение на пациенти. Самото събитие на се разглежда като лекарска грешка, а като последица от функционирането на дадена система.

Модерните тенденции в сферата на здравеопазването изискват извършване на задълбочен анализ на причините за възникване на тези събития чрез търсене на основната причина за тях. Те не се възприемат като резултат от поведението на отделна личност (лекуващ лекар, оператор, медицинска сестра, лаборант и др.) и последиците нямат за цел да се накаже или обвини даден участник в лечението. Този нов подход позволява да се установят основните причини за настъпването на тези събития, като целта на извършваните анализи е да се подобри качеството на медицинското обслужване и да се предотврати повторно им настъпване.

Атипичните деликтни искове за нежелано зачеване и увреден живот - между социалната реалност и правната необходимост

Христо Кутиев, магистър по право, СУ "Св. Климент Охридски"

Когато животът още от своето зачеване е белязан от увреждания, страданията, които понася човек, излизат извън общоприетите понятия за лична вреда и разпростират значението си върху цялото общество. Докладът проследява зараждането и развитието на различните форми на деликтни искове на родители и деца родени с тежки увреждания срещу лекари и болнични заведения. Разглежда различните хипотези в които може да се търси отговорност от специалистите във връзка с несполучливото провеждане на пренатални тестове или с ненавременното уведомяване на родителите за възможността да се роди дете с малформации. Коментирани са и различните методи за признаване и изчисляване на вредите. Целта е да се провокира такава законодателна и правораздавателна тенденция и у нас, като темата се пренесе от строго личното в общественото поле. Осъзнаването на проблема на социално ниво следва да намери и адекватен юридически израз, който да защити животът от зачеването до биологичния му завършек.

Престъплението екоцид, и дали употребата на глифозат отговаря на принципа на предпазливостта

Мария Пейчева, магистър технологии на околната среда, Империял Колидж Лондон

Екоцид означава сериозно, мащабно и трайно увреждане на част от глобалните ресурси с общо ползване, според предложените поправки в Римския статут. Интензивната употреба на веществото глифозат в съвременното индустриално земеделие би могла да се определи като екоцид, поради сериозните рискове свързани с проникването на глифозата в човешкия организъм и в организми от водните и почвени екосистеми. Има данни както за карциногенни свойства при човека, така и негативно въздействие върху други организми. Тук защитаваме тезата, че употребата на глифозат не отговаря на изискванията на принципа на предпазливостта, вложен в дефиницията на престъплението екоцид, поради продължаващото разкриване на нови данни за неочаквани негативни последици. Не изключено и други рискове, свързани с веществото, тепърва да бъдат документирани. Законът за екоцида възприема също принципите за отговорност на висшестоящия и за стриктна отговорност, които предполагат съдебното преследване на лица отговарящи за управлението на фирми-причинители на екоцид, без необходимостта да се доказва умишлено причиняване на действителни или потенциални щети.

11:10-14.30 БИОЕТИЧНИ И БИОПРАВНИ ПЕРСПЕКТИВИ

Приложение на адаптиран МЕТАР подход за клинично етично консултиране в България

проф. дмн Силвия Янкуловска, Медицински Университет-Плевен

Докладът представя резултатите от приложението на методологията за клинично етично консултиране у нас. Проектът е първи по рода си в България и е отличен с най-високото отличие в областта на клиничната етика – наградата Hans Joachim Schwager за 2016 г. Включени са 6 отделения от болничната и извънболничната помощ и са реализирани общо 69 етични срещи с приложението на специфичния за методологията инструментариум. Идентифицирани са причините за свикване на етичните срещи, постигнатите резултати и степента на удовлетвореност на участниците. Адаптираният МЕТАР подход за клинично етично консултиране е приложим в наши условия при подходящо обучение за използването му от персонала дори и без наличие на базова подготовка по медицинска/биоетика.

Правен режим на телесните модификации

доц. д-р Елица Вълчева-Куманова, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Катедра „Публичноправни науки“, Юридически факултет

Понятието „телесна модификация“ звучи все още твърде непознато за българския законодател. Липсата на достатъчно прецизна законодателна уредба води до различни негативни последици за лицата, които по различни причини избират да моделират тялото си и да коригират природните си дадености. Тези последици са свързани, както със създаването на различни медицински стандарти, включително и реализирането на отговорност при несполучливи манипулации, така и до различни проявления на защитата на правата на пациентите.

Предизвикателства пред практикуването на сурогатно майчинство

Констанс Хесапчиева, магистрант, СУ „Св. Климент Охридски“, МП „Интегративна биоетика“

Едни от основните проблеми, в чието поле се заражда биоетиката са тези, свързани с репродукцията, новите репродуктивни технологии и методи.

АРТ се простират в широк спектър, а с тяхното разкриване възниква въпросът трябва ли зачеването да става на всяка цена и с всички възможни средства, ако съществува съответна технология, то тя трябва ли да се приложи и на кого трябва да бъде подпомогнато зачеването.

Въвеждането на практиката на сурогатно майчинство неминуемо води до преосмисляне на понятията за майчинство, бащинство и нуклеарното семейство като такова и изтъква необходимостта от промени в правните политики и регламенти. Разграничава се биологична, генетична и социална роля и функция на родителството, които вече могат да се извършват от различни хора. Това води до сериозни психологически, морални и правни предизвикателства и рискове както за родителите, така и за бъдещото дете.

„Забравете за ковчезите“: холистичната спиритуалност и новите погребални практики

гл. ас. д-р Теодора Карамелска, Нов български университет

В доклада се проблематизира трансформацията на традиционните културни практики на отнасяне към мъртвите, която настъпва с упадък на институционализираните религии и с възхода на холистичната спиритуалност. Обсъждат се причините за тенденцията класически ограденото гробище и комуналният погребален модел да губят значението си като обединяващо място на траур и спомен и да отстъпват пред минималистично-анонимизирани форми на погребване. Подобно извеждане на погребалните практики от традиционните контексти и новите „инсценирания на смъртта“, в частност все по-широката популярност на кремацията и на т.нар. „погребения сред природата“ (като проекта Capsula Mundi: поставяне на покойника в органична, биоразтворима капсула, която се полага в основата на дърво и подхранва разстежа му), се разглеждат като потребност от нови места – физически и метафорични – на „свещеното“, които да кореспондират с променения социален опит на индивидите в късната модерност.

Нагласи и вярвания при медицински специалисти, свързани със съобщаването на лошата новина

доц. Маргарита Станкова, гл. ас. д-р Полина Михова, Надежда Славчева, НБУ

„Всеки избор трябва да бъде съгласуван с него...“. Основни характеристики на хроничните заболявания през призмата на биографичните микронаративи на лица с ревматични и мускулно-скелетни болести

доц. д-р Божидар Ивков, Институт за изследване на обществата и знанието, секция „Публични политики и социални промени“. БАН

В доклада се анализират основни характеристики на хроничните ревматични и мускулно-скелетни заболявания, на основата на биографични микронаративи, създадени в рамките на социален експеримент на пациентска организация. Микронаративите носят във висока степен кодирана информация за преживяванията на хората с такива заболявания. Разкриват техния опит на живот с хронично заболяване. Това са т.нар. пациентски

наративи (illness) в противовес на медицинските (на професионалистите) наративи, артикулирани на езика на diseases. Дефинирано е понятието „биографичен микронаратив“ като качествен инструмент/метод за анализ на разкази на пациенти. Анализът е изграден в теоретичното русло на символния интеракционизъм, концепцията на М. Бъри за разрушаване на биографията и биографичната социология на Ф. Шютце, както и на концепцията А, Страус и др. за „свят на...“.

Грижи в края на живота: правото на детето да знае

Маргарита Габровска, докторант по философия (етика), СУ “Св. Климент Охридски”

Настоящият доклад изследва проблем от полето на педиатричните палиативни грижи, често свеждан до въпроса за компетентността. Става дума за разкриването пред детето и обсъждането с него на състоянието и приближаващия край на живота му. Специално внимание е отделено на концепцията за компетентността и употребата ѝ като аргумент срещу разкриването на истината. В допълнение, използвайки съществуващия опит, докладът взема под внимание изследвания върху аспекти на детското психично развитие и тяхното отношение към ситуацията на живот с терминално заболяване.

Разкриване на лекарската тайна в рамките на гражданското производство

Иван Георгиев, асистент по вещно право в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство

Лекарската тайна включва всички сведения, които пациентът е споделил с лекаря във връзка със състоянието си, и факти, открити при прегледа и изследванията, извършени от последния, както и всичко, което лекарят е научил при упражняване на професията си относно пациента.

Лекарят е задължен да дава информация за състоянието на своите пациенти на съответните институции в регламентираните от съществуващото законодателство случаи. В тези случаи лекарят се освобождава от отговорност за опазването на лекарската тайна.

Има ли възможност обаче лекарят да откаже да предостави документи или да откаже да свидетелства, позовавайки се на лекарска тайна? На тези спорни и практически важни въпроси е посветен настоящият доклад.